

Ս Փ Յ Ո Ւ Ռ Ք Ո Ւ Մ

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հաճույքով կհաստատենք, որ սովետական մյուս ժողովուրդներու կարգին հայ ժողովուրդն ալ վերջին ժամանակներս մասնավոր հետաքրքրության առարկա դարձավ Ռուսներն ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի աշխատավորական լայն շրջանակներու կողմէ։ Այս հետաքրքրությունը ավելի շեշտվեցավ և հետզհետե ավելի ծավալուն հանդամանք ստացավ մանավանդ, երբ Ռուսներն ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի քաղաքացիները պատեհություն ունեցան իրենց հողին վրա ողջունելու հայ ծագումով գիտության և արվեստի մարդիկ — կոմպոզիտոր, երգիչ, դերասան, մաթեմատիկոս, տեխնիկ, սպորտսմեն և այլն, որոնք Ռուսներն ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի բեմերուն վրա և ուսման հասարակության առջև հանդես բերին սեփական ժողովրդի մտքի և հոգու ստեղծագործությունները։

Հայ կոմպոզիտորներու ստեղծագործությունները սիրով կունկնդրվին ուսման երաժշտասեր հասարակության կողմէ, հայ ժողովրդի տաղանդավոր զավակներ Արամ Խաչատրյանի, Ալեքսանդր Հարությունյանի և Առնո Բաբաջանյանի անունները ծանոթ և սիրելի են ուսման ժողովրդին համար։ Օր շանցնիր, որ ուսման ռադիո-կայանները իրենց ռեպերտուարին մեջ տեղ չտան անոնց ստեղծագործություններուն, ինչպես և հայ ժողովրդական երգերուն։

Երգիչներ՝ Զ. Դոլուխանյանի, Բ. Գրիգորյանի և Պ. Լիսիցյանի երևածը ուսման բեմերուն վրա, իրենց զմայլելի երգերով, համակրության տաք մթնոլորտ մը ստեղծեց ուսման արվեստասեր ժողովրդի մեջ այդ երիտասարդ ու փայլուն տաղանդներուն ծնունդ տվող հայ ժողովրդի նկատմամբ։ Ռուսներն թատերասեր հասարակությունը պիտի չմոռնա Մոստովետ թատերախումբին Պետրոսյանի անունը, որ փալեցավ ուսման բեմին վրա սքանչելիորեն կատարած Յակոշի իր դերով, ինչպես որ պիտի չմոռնա Երևանի բալետի և օպերայի արտիստներեն Սեդա Սարգիսյանը, որ Բովսարեստի մեջ, առաջին անգամ ըլլալով, կազմակերպեց «Բախչիսարայի շատրվանը» բալետը։

Սպորտով հետաքրքրվող ուսմանները իմացան, անշուշտ, որ հայ մըն է ճատրակի (շախմատ) խաղին մեջ առաջավոր Տիգրան Պետրոսյանը, ինչպես որ հայ մըն է ըմբշամարտի մեջ Եվրոպայի ախոյանության արժանացած՝ Վ. Ենգիբարյանը։

Այս բոլորը, անտարակույս, իրենց բարերար դերը ունեցան հայ ժողովրդի և անոր արժեքներու մասին հետաքրքրություն արթնցնելու ուսման ժողովրդական լայն շրջանակներում, մեջ, որոնց առիթ կտրվեւր, այսպիսով, մոտեն և անձամբ տեսնելու և զնահատելու բարեկամ հայ ժողովրդի արժեքները։

Հայ ժողովրդի մտավոր և հոգեկան արժեքները ռումբն ժողովրդին ծանոթացնելու գործին մեջ կարևոր ֆակտոր մը հանդիսացավ ու կշարունակե հանդիսանալ Ռումբն-Սովետ բարեկամության ընկերությունը (ԱՌ-ՆՈՒՍ), որ իր սարքած ցուցահանդեսներով, կազմակերպած դասախոսություններով և ներկայացուցած ֆիլմերով և այլն, լայնորեն և ճշգրիտ կերպով ծանոթացուց ռումբն ժողովրդին Սովետական Հայաստանի լուսաշող իրականությունը և անոր ատեղծագործ ժողովրդի ձեռք բերած հոյակապ նվաճումները:

Նշելու արժանի է նույնպես այն աշխատանքը, զոր կատարեց ու կշարունակե կատարել Ստեփան Շահումյանի անվան Մշակույթի տունը, որ իր զանազան ելույթներով — երգահանդես, դասախոսություն, ցուցահանդես, ֆիլմ և այլն, ջանաց ու վշահա ժողովրդականացնել այս երկրին մեջ հայ մտքի ստեղծագործությունները, որոնց սիրով ներկա կըլլան հայերու հետ միասին նաև մեծ թվով ռումանացիներ, առիթ քննադատելու, այսպես, երկու ժողովրդի աշխատավոր մարդոց քով-քովի դալու հաճախ, ճանչնալու զիրար և կապվելու միմյանց հետ բարեկամական ավելի սերտ կապերով:

Այս մարզին մեջ ոչ նվազ թանկագին է նաև ռումանահայ զուգ թերթերու՝ «Նոր կյանք»-ի և մանավանդ ռումաներեն բաժինով ալ օժտված «Սևան» պատկերազարդ ամսաթերթի կատարած դերը: Անոնք իրենց էջերում մեջ պարբերաբար վերկայացնեն ռումբն բարեկամ ժողովրդին մեր հարազատ Հայրենիքի՝ Սովետական Հայաստանի կենդանի իրականությունը հորվածներով, ռադիո հաղորդումներով և լուսանկարներով, չմոռնալով, միևնույն ատեն, ծանոթացնել, փոխադարձաբար, Մայր Երկրի և արտասահմանի հայ ընթերցողներուն՝ Ռումբն ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի ձեռք բերած նվաճումները տնտեսության, մշակույթի, արվեստի բնագավառներուն մեջ:

Ուշագրավ է նույնպես այն առանձին շահագրգռությունը, զոր ցույց կուտան, ժամանակ մը ի վեր, ռումբն մտավորականություն ու մամուլը հայ գրականության ու գիտության նկատմամբ:

Ռումբն թերթերու մեջ հոգվածներ երկցան՝ նվիրված ժամանակակից աստղագիտության սովետահայ ականավոր ներկայացուցիչ Վիկտոր Համբարձումյանի, երիտասարդ մաթեմատիկոս Սերգեյ Մերգելյանի և գիտնական ակադեմիկոսներ եղբարք Ալիսանյաններու: Ռումբն պարբերականներ, ինչպես, օրինակ, «Վեակ Նոռ», «Կոնտեմպորանու», «Վիացա Ռումբնասկա» և «Պիոներու» մասնկական հանդեսը տեղ տվին իրենց էջերուն մեջ սովետահայ բանաստեղծներ Սիլվա Կապուտիկյանի, Նաիրի Զարյանի և ուրիշներու գրական ստեղծագործություններուն:

Դեռ ավելին: Ռումաներենի թարգմանիցան ու հրատարակիցան ամբողջական գործեր, ինչպես, Վ. Անանյանի պատմվածքները, Գարեգին Սեդուցի «Թհրան» վեպը (20.000 օրինակով), իսկ Մարիետա Շահինյանի «Հիդրոկայանը» արդեն երրորդ տպագրությամբ է որ լույս կտեսնե: Թարգմանվելու ձեռնարկված է նաև հայ ժամանակակից բանաստեղծության վարպետ Ավետիք Իսահակյանի գործերը, ինչպես և Վ. Անանյանի «Սևանի ափին» վեպը:

Ռումբն հողին վրա հայ ժողովրդի կյանքը ծանոթացնելու կոչված հիշյալ բոլոր միջոցներն ալ, անշուշտ, որ ունեցան իրենց օգտակարությունը, բայց իհարկե, չեն կրնար ամբողջովին ու լրիվ պատկերը տալ ռումբն ժողովրդին մեր բուն Հայրենիքի ու մեր ժողովրդի ներկա և անցյալ իրականության մասին: Հարկ էր անձամբ երթալ և սեփական աչքերով տեսնել բոլոր՝ հայ երկիրը, հոն ապրող բնիկ ժողովուրդը իր առօրյայով, մտնել անոր աշխատած ֆաբրիկաներին ներա, այցելել անոր կուլտուրականությունները, անոր մշակութային ու հասարակական հաստատությունները և տեսնել կենդանի աչքով անոնց ներքին կազմակերպությունն և անոնց մեջ կատարվող աշխատանքի մեթոդներն ու արդյունքները, հետաքրքրվիլ ու ծանոթանալ նաև հայ ժողովրդի դարավոր անցյալին, քարերու վրա փորված և կամ մագաղաթին հանձնված անոր հիմնավոր մշակույթի հետքերուն:

Այս գեղեցիկ նպատակով էլ, ահա, որ անցյալ տարի Սովետական Միությունը այցելող ռումբն պատվիրակությունները, բաղ-

կացած աշխատանքի զանազան մարզերու պատկանող մարդոցմե, հաջորդաբար այցելեցին նաև Սովետական Հայաստան, որ անոնք ամեն հնարավորությամբ ունեցած մոտեն և անմիջականորեն տեսնելու և ուսումնասիրելու մեր Հայրենիքի իրականությունը իր բոլոր կողմերով: Հայրենիք վերադառնալով՝ պատվիրակությանց անդամները, ինչպես պետական մրցանակի լավուրիստ դոպինտ Պ. Դիմիտրիու, պրոֆ. բժիշկ Միլկու, ակադեմիական, ճարտարապետներ՝ պրոֆ. Մալկու և Ս. Կոստոյ, ԱՌԼՈՒՍ-ի քարտուղար Սանտա Ռանկեց, ռեժիսոր և Ռումեն ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի վաստակավոր վարպետ Ի. Շահիկյան, Ռումեն-Սովետ հաստատության տնօրեն Կ. Պիկ և ուրիշներ, խոսքով ու գրչով պատմեցին ուսման ժողովրդին ինչ որ տեսած ու հաստատած էին տեղվույն վրա ականատեսի աչքերով մեր հարազատ Հայրենիքին՝ Սովետական Հայաստանի մեջ:

Իր հերթին Սովետական Հայաստանի ժողովուրդը ջերմ փափազ ու հետաքրքրություն ցույց կուտա Ռումեն ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի կյանքի ու ձեռք բերած հաջողություններու նկատմամբ:

Սովետական Հայաստանի մայրաքաղաքին մեջ կազմակերպվեցավ Ռումեն ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի Տնտեսական ցուցահանդեսը, զոր այցելեց Երևանի ազգաբնակչությունը ամենամեծ շահագրգռությամբ, անոր մեջ տեսնելով ուսման ժողովրդի տրնտեսական վերելքը: Սովետահայ ժողովուրդը առանձին ոգևորությամբ կոնկրետ ռադիոյն ուսման կրթչությունը: Սովետական Հայաստանի մամուլը հաճույքով կարճատև դրե, օրը-օրին, ուսման ժողովրդի ձիգերն ու նվաճումները սոցիալիզմի կառուցման ճամբուն վրա: Դեռ վերջերս Երևանի Սպենդիարյանի անվան թատրոնի կոլեկտիվը բեմադրեց ուսման կլասիկներն Ի. Լ. Կարաջիլիսի «Փոթորկալից գիշեր մը» կատակերգությունը՝ հայերեն լեզվով և այլն:

Ռումեն և հայ ժողովուրդներու փոխադարձ ծանոթության ծառայող այս աշխատանքները, տարակույս չունինք, որ պիտի շարունակվին առաջիկային ևս ու ա՛լ ավելի մեծ թափով, խորացնելու և ամրապնդելու համար երկու ժողովուրդներու բարեկամական կապերը:

(«ՆՈՐ ԿՅՈՒՆՔ», Բուխարեստ, 14 մարտի 1954 թ.)

